

IV рівня акредитації за спеціальністю "Стоматологія" [3]. Загалом за цією системою навчається 737 студентів першого, другого та третього курсу стоматологічного факультету. Впровадження кредитно-модульної системи навчання позитивно вплинуло на навчальний процес на факультеті, а саме:

1. Порівняно з минулими роками навчання, до впровадження Болонського процесу на стоматологічному факультеті, помітно зменшилась кількість студентів, що мають академічну заборгованість. Якщо, на 1-му курсі у 2009 році (тобто до впровадження Болонської системи) станом на 31 жовтня заборгованість у вигляді пропущених занять мали 72 студенти, то у 2010 році лише 16. При аналізі результатів зимової сесії 2009-го та 2010-го років на 1 курсі стоматологічного факультету, виявляється, що до впровадження кредитно-модульної системи навчання, невстигаючих студентів було майже втричі більше, 22 та 63 студенти відповідно.

2. Наявність фіксованої кількості балів яку повинен набрати кожен студент для допуску к підсумковому модульному контролю, безумовно заохочує студентів до кращої підготовки к кожному окремому практичному заняттю.

3. Впровадження системи ранжирування за ECTS створює здорову конкуренцію, що підвищує мотивацію студентів до навчання.

4. Розподіл дисциплін на модулі, дозволяє підняти рівень контролю за навчанням зі сторони деканату та вчасно попереджувати накопичення академічної заборгованості окремими студентами.

Але, поряд з позитивними моментами, є деякі труднощі. Внесення практики в загальний розклад занять збільшило навантаження на кафедри та бази проходження практики, що може позначитися на якості практично-орієнтовної підготовки майбутнього лікаря-стоматолога. Крім того, враховуючи доволі велику кількість годин (порівняно з попередньою системою підготовки лікарів-стоматологів), яка виноситься для самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також ставлення сучасного студентства до самовдосконалення, виникають труднощі при вивченні того матеріалу, що виноситься на самопідготовку.

Як відомо будь яка втрата, в кінці кінців трансформується у втрату часу [1]. Тому в умовах всесвітньої глобалізації та прискореного ритму життя сучасного студентства, безумовно, інновації у освітньої галузі, насамперед, повинні торкатися інформаційного забезпечення навчального процесу [2]. З метою інтенсифікації обміну інформацією між студентом і викладачами в академії впроваджуються інтерактивні форми навчання, відкриваються інтернет-класи та створюються, так звані, WI-FI зони.

Безумовно, головною задачею вищої школи є підготовка висококваліфікованих фахівців, і тому на цьому шляху ми повинні використовувати досвід високорозвинутих країн Європи, але при цьому потрібно враховувати ті ментальні особливості, що формувалися віками у нашій молодій незалежній державі.

Література

1. Думенко К.В. Большая книга афоризмов / Думенко К.В. – М.: Эксмо, 2008. – 1056 с.
2. Кліш Г.І. Реформування медичної освіти в Австрії: зразок успішного проведення і приклад для наслідування / Г.І. Кліш // Медична освіта. – 2011. – №1. – С. 58-65.
3. Поляченко Ю.В. Медична освіта в світі та Україні / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець [та ін.]. – К.: "Книга плюс", 2005. – 383 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З УРАХУВАННЯМ РІЗНИХ ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

А. І. Сидорова, С. А. Павленко, Л. І. Амосова, В. В. Ярковий

Вищий державний навчальний заклад України "Українська медична стоматологічна Академія", м. Полтава

В умовах сучасної глобалізації, збільшення об'єму інформації та швидкого накопичення нових наукових даних, в умовах шаленого розвитку інформаційних технологій і складності переробки отриманої інформації, на перший план в організації процесу навчання виходить організація самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах.

Самостійна робота студента в умовах Болонського процесу навчання – це активна навчально-пізнавальна творча робота. На даний час між викладачем і студентом складаються рівноправні

стосунки: викладач виступає організатором, консультантом, помічником. В своїй діяльності викладач спирається на психофізичні процеси кожного індивідууму: відчуття, сприйняття, пам'ять і повинен вчити системному цілісному сприйняттю певного процесу, об'єкту, інформації.

Низький рівень результативності самостійної роботи студентів в умовах технологічного інформаційного перенасичення навчального процесу напряму пов'язаний з такими факторами: невміння організувати свою самостійну позааудиторну роботу через брак часу; незнання раціональних прийомів організації робочого часу; брак часу, що пов'язаний з великим обсягом навчальних дисциплін в вищому навчальному закладі; невміння працювати зі спеціальною літературою та іншими літературними джерелами і засобами навчання; невміння узагальнювати і аналізувати отримані знання.

Щоб підвищити ефективність самостійної роботи студента викладачу необхідно знати і вивчати індивідуальні навчальні можливості студента у відповідності до темпераменту особистості (екстравертний, інтровертний, сенсорний, інтуїтивний, розумовий, чуттєвий, вирішальний, сприймальний).

З точки зору вище зазначених індивідуально-типологічних особливостей студентів самостійна робота повинна бути:

- Вільною за вибором;
- Особисто орієнтованою щодо студента;
- Позитивно змотивованою для студента щодо навчання в закладі.

Але розподіл студентів на типи не досконалий. Тут мають місце і індивідуальні відмінності студентів: вони перш за все різні за статтю; різні за навчальними можливостями, різні за віком. Не останню роль відіграє характер індивідуума, темперамент.

Загально відомі типи темпераменту особистості студента потребують від викладача врахування особливостей типів та корекції в організації самостійної роботи відповідно до індивідуально-типологічних особливостей.

Холерики – невидючі, з організаторськими схильностями; їм можна довірити виступ, доповідь, лекцію.

Меланхоліки – дещо замкнені в собі, пасивні. Їх принцип: не чіпайте мене і я нікого не чіпатиму. Таких студентів слід мотивувати, але не тиснути на них.

Сангвініки – витривалі, але деколи багато обіцяють та мало роблять. В організації самостійної роботи таких особистостей слід притримуватися принципу: довірай, та перевірай.

Флегматики – повільні в діях, але відповідальні особистості. Студентам такого темпераменту все ж таки слід давати можливість часового режиму.

Самостійна робота студентів у вищому навчальному закладі (а особливо в медичному ВУЗі) повинна диференціюватися з точки зору навичок та вмінь.

Відомо, що навички – це доведені до автоматизму шляхом багаторазового повторення професійні дії, а вміння – це система теоретичних знань та практичних навичок, які фахівець використовує в нетипових умовах, які змінюються. Таким чином організацію самостійної роботи студента можна провести за принципом домінування у нього сенсорної системи сприйняття:

- Візували – сприймають все наочно. Таким студентам слід запропонувати навчання у відео форматі; шляхом демонстрації навички;
- Аудіали – сприймають все на слух. Цій групі студентів можна запропонувати навчання в аудіо форматі; шляхом читання лекцій, доповідей, проведенням діалогу;
- Кінетики – сприймають інформацію комбіновано: прочитавши, побачивши та мануально оцінивши. Серед таких студентів має місце теоретичне підґрунтя знань, візуалізація та навичка.

Отже, вибір виду самостійної роботи, яку викладач може запропонувати студенту, головним чином повинен залежати від індивідуально-типологічних особливостей особистості. Необхідно враховувати здібності студента, його темперамент та схильність до сприйняття інформації на фоні домінування сенсорних систем.

Враховуючи це викладач повинен зорієнтувати студента на пізнавальний процес точки зору підготовки висококласного фахівця, який буде відповідати потребам суспільства. В теперішніх умовах не навчений самостійно вчитися і вдосконалюватися фахівець регресує, а моральну відповідальність нестеме викладач.

Студенти повинні вміти раціонально організувати свою навчальну пізнавальницьку діяльність, а викладач повинен стати провідником у пошуку необхідної інформації, керівником процесу оволодіння студентом знань, навичок, вмінь.

Нате́пер викладача ВУЗу можна розцінити як фактор в процесі стимуляції активної пізнавальницької діяльності студента. Змотивувати студента, зацікавити його до пізнання дисципліни, навчити студента логічно мислити, синтезувати отриману інформацію та систематизувати її в знання – це пріоритетне завдання викладача.

Література

1. В.Є. Мілерян. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних ВУЗах (методичний посібник): – Київ, "Хрещатик", 2004. – 80 с.
2. Максименко П., Григорьева Л. Клиническое мышление врача-стоматолога: формирование, развитие и совершенствование. -Дент Арт. -1996. -№4. – С.12-16.
3. Леви В. Искусство быть собой: Индивидуальная психотехника. -М.: Знание, 1990. – 253 с.
4. Асмолов А.Г. Психология личности: принципы общепсихологического анализа. – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 1990. – 364 с.
5. Щекин Г.В. Как читать людей по их внешнему облику. -К.: Украина, 1992. -238с.
6. Вилонас В.К. Психологические механизмы мотивации человека. -М.: Изд-во МГУ, 1990. -288с.
7. Выготский Л.С. Педагогическая психология (Под. Ред. В.В.Давыдова). -М.: Педагогика, 1991. -479с.

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ЯК ОДИН З ВАЖЛИВИХ АСПЕКТІВ УСПІШНОГО НАВЧАННЯ

*Г. О. Сирова, Н. В. Вакуленко, Л. Г. Шаповал, О. В. Шаповал, Є. Р. Грабовецька
Харківський національний медичний університет*

ADAPTATION OF FIRST-YEAR STUDENTS AS AN IMPORTANT ASPECT OF THE SUCCESSFUL STUDY

*H. O. Syrova, N. V. Vakulenko, L. H. Shapoval, O. V. Shapoval, Ye. R. Hrabovetska
Kharkiv National Medical University*

Робота присвячена проблемам адаптації студентів-першокурсників. Установлено, що на термін адаптації суттєво впливає професійна компетентність викладачів.

The work is devoted to the problems of adaptation of the first-year students. It is revealed that the term for adaptation is greatly influenced by the professional competence of the teaching staff.

Вступ. Формування досвідченої, творчої особистості, а також забезпечення пріоритетності розвитку людини – головні завдання, які поставлені перед працівниками вищої освіти України. Закон України "Про вищу освіту" (2002) [1], Національна доктрина розвитку освіти (2002) [2], указ Президента України "Про заходи щодо вдосконалення системи вищої освіти України" (2004) визначили напрями реформування системи вищої освіти. Одним із цих напрямів є удосконалення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах.

Основна частина. Одна з проблем, що впливає на вищу освіту і яку ми ще недостатньо враховуємо – це процеси глобалізації. Вони загострюють конкуренцію, зокрема і в сфері вищої освіти. Тому ми повинні готувати конкурентно-спроможного фахівця не тільки для України, а й з урахуванням світового контексту [3]. А звідси впливає чимало вимог, починаючи з обов'язкового володіння іноземними мовами, сучасними інформаційними технологіями навчання, тощо.

Таким чином, виникає проблема (особливо для студентів-першокурсників) – окрім надання певного об'єму знань і навичок, потрібно навчити студента навчатися. Навчатися самостійно отримувати інформацію, використовувати її в повсякденній діяльності. Це потребує значних змін у педагогічному процесі.

Процес адаптації для студентів достатньо складний та болючий, тому значна роль належить викладацькому колективу кафедри, його професійній компетентності.

У цьому контексті особливого значення набувають дослідження з проблеми адаптації студентів-першокурсників. Колектив кафедри систематично проводить бесіди та соціологічні тестування студентів з питань адаптації. Так, наприклад, аналіз такого тестування показав, що більше 70% студентів мають визначену мотивацію до вивчення предмету, але самостійну позааудиторну роботу лише 12 % студентів вважають результативною. Тому саме викладачі повинні навчати студентів самостійно